

TOIMINTAKERTOMUS 2016

Puolueiden kansainvälinen demokratiayhteistyö - Demo ry

1. Johdanto	3
2. Ohjelman tuloksellisuus	5
3. Ohjelman maakohtaiset tavoitteet ja tulokset	6
4. Kehityskasvatus, vaikuttaminen ja ohjelmasta tiedottaminen	18
5. Ohjelman kehittäminen	20
6. Demon työ kansainvälisissä verkostoissa	21
7. Resurssit	22

TOIMINTAKERTOMUS 2016

Demo on aatteellisesti, puoluepoliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton suomalaisten eduskuntapuolueiden yhteistyöjärjestö, joka toimii moniarvoisen demokratian edistämiseksi. Se tukee Suomen kehityspoliittisia tavoitteita toteuttamalla suomalaisten puolueiden ja kehitysmaiden poliittisten liikkeiden välisiä yhteistyöhankkeita.

Demo perustaa toimintansa hallituksen periaatepäätökselle vuodelta 2004. Tämän mukaan ”ihmisoikeuksien kunnioittaminen, sukupuolten välisen ja yhteiskunnallisen tasa-arvon sekä demokratian edistäminen... ovat välttämätön edellytys kehitykselle” ja ”kehitysmaiden parlamenttien ja puoluejärjestelmän toimintaedellytysten parantaminen luo pohjaa demokratian kehittymiselle ja vakiintumiselle”

1. Johdanto

YK:n jäsenvaltiot sitoutuivat vuonna 2015 kestävän kehityksen tavoitteisiin. Radikaalein niistä on tavoite edistää rauhaa, oikeudenmukaisuutta ja hyvää hallintoa. Niin radikaaleja tavoitteet eivät kuitenkaan ole, että meille varsin arkinen sana – demokratia – olisi päässyt mukaan. Demokratian avaintoimijoita, poliittisia puolueita ja parlamentteja, ei myöskään mainita.

Jotta kestävän kehityksen tavoitteet, erityisesti tavoite rauhanomaisista yhteiskunnista voi toteutua, demokratia tarvitsee tukijoita. Tavoitteiden saavuttamisessa on olennaista, että maassa on toimiva monipuoluejärjestelmä, päätöksentekijät ovat vastuullisia ja varmistavat, ettei kukaan jää kehityksestä sivuun. Aidossa demokratiassa kehityksen hedelmät jakautuvat tasaisemmin ja hyödyttävät kaikkia pelkän kapean eliitin sijaan.

Demokratian kriisistä on kirjoitettu paljon viime aikoina. Yksittäisten maiden myönteinen demokratiakehitys jää usein tämän kriisin varjoon. Esimerkiksi Myanmarissa käytiin rauhalliset vaalit ja vallanvaihto Aung San Suu Kyin johtamalle NLD:lle sujui ilman verenvuodatusta. Toisaalta vuoden aikana alkoi myös kuulua lisääntyvässä määrin tietoa vakavista ihmisoikeusloukkauksista muslimitaustaista rohingya -väestöä kohtaan. Pelkästään lokakuun 2016 ja tammikuun 2017 välillä lähes 100 000 rohingyaa joutui jättämään kotinsa, ja tällä hetkellä Myanmarin kohdalla puhutaan mahdollisesta etnisestä puhdistuksesta. Demon toimintamaista myös Sri Lankassa demokratisoimisprosessi jatkuu, mutta hitaasti, sillä perustuslain muutosprosessi on tätä kirjoittaessa pysähtyneissä, ja 2015 vaaleissa syrjäytetty presidentti Rajapaksa on luvannut kannattajilleen palaavansa valtaan.

EU:kaan ei pääse paukuttelemaan henkseleitä demokratian airuena ulkopoliitikassaan, vaikka demokratia on yksi unionin perusarvoista. Viime vuonna julkaistussa EU:n globaalistrategiassa demokratia ei ole pääprioriteettina. Strategia korostaa kyllä demokraattisen hallinnon ja vastuullisuuden merkitystä globaalistrategian eri osa-alueilla, mutta demokratia on vesitetty epäpoliittisemmän ja byrokraattiselta kalskahtavan hyvän hallinnon konseptin taakse.

Kansainväliset järjestelmät ovat osiensa summa. EU on puutteistaan huolimatta tärkeä demokratian puolesta-puhuja. Freedom Housen Supporting Democracy Abroad -raportin mukaan EU on kuitenkin vain keskinkertainen demokratian tukija. EU:n vahvistaminen demokratian edistäjänä vaatii jäsenvaltioilta hartiavoimin töitä. EU on tehnyt kansalliset demokratiatoimintasuunnitelmat niin sanotuista demokratiapilottimaista, joista Demossa seuraamme erityisesti Mosambikin ja Myanmarin toimintasuunnitelmien toteutumista.

Kehityspoliitikassa Suomen tuki demokratialle on ollut vain 6–7 prosenttia, vaikka demokraattiset yhteiskunnat ovat yksi neljästä kehityspoliitikamme fokuksesta. Tuki puolueille ja parlamenteille on muodostanut tästä vain murto-osan.

Demon työ on tänä päivänä erityisen tärkeää. Tuohan se jo järjestönä puolueet erilaisista ideologioistaan huolimatta yhteen tukemaan demokratiakehitystä, ja antaa toiminnallaan esimerkin monipuolueyhteistyöstä. Demo globaalisti on uniikki demokratiatukitoimija ollessaan puolueiden oma järjestö. Toimintakertomuksessa esitellyt

tulokset työstämme kertovat ruohonjuuritason työn merkityksestä, ja voimme kaikki olla ylpeitä yhteisestä saavotastamme. Vuonna 2016 Demo työskenteli vaikeassa tilanteessa, jossa toimintaan käytettävät resurssit olivat noin puolta pienemmät kuin vielä vuonna 2015.

Työ jatkuu ja tehtävää on paljon – erityisesti aliedustettujen ryhmien kansalais- ja poliittisten oikeuksien toteutumisessa. Jos demokratiaa pidetään itsestään selvänä, se alkaa murentua.

Demon toiminnassa vuonna 2016 on saavutettu muun muassa seuraavia tuloksia:

Mosambikissa aloitettiin uusi luonnonvarojen demokraattista hallintoa tukeva hanke. Kyseessä on ensimmäinen kerta, kun Demo saa toteutettavakseen ulkoministeriön hallitusten väliseen yhteistyöhön kuuluvan hankkeen.

Myanmarissa politiikkakoulun neliviikkoisia peruskursseja järjestettiin yhteensä kolme, ja yhteensä 52 poliitikkoa 20 puolueesta sai yli 250 tuntia koulutusta demokratian periaatteista ja käytännöistä. Lisäksi järjestettiin kaksi kaikille politiikkakoulun alumneille avointa jatkokoulutusviikonloppua. Lähes 100 osallistujan joukossa oli lukuisia osavaltiotason parlamentaarikkoja ja ministereitä.

Sambiassa koulutettiin vaaleissa kunnanvaltuustoihin pyrkineitä naisia ja heidän kampanjapäälliköitään. Demon kohdealueilla vaalien tulos oli kuitenkin vaatimaton uusista ehdokasvaatimuksista johtuen. Koko maan tasolla naisten edustus kuitenkin nousi.

Sri Lankalla historiallinen, parlamenttipuolueiden nuoret ensimmäistä kertaa 30-vuotisen sisällissodan jälkeen yhdistänyt vuoropuheluhanke jatkui ja suomalaisten nuorten kansanedustajien delegaatio osallistui työn tukemiseen.

Tunisiassa perustettiin parlamenttipuolueiden pysyvä monipuoluefoorumi CDPP, joka kokoontui vuoden aikana kahdeksan kertaa. Foorumilla on merkittävä rooli yhteiskunnallisessa keskustelussa, sillä se on Tunisiassa ainoa laatuaan. Poliitiikkakouluun osallistui 72 nuorta poliitikkoa.

Suomessa eduskunnan ulkoasiainvaliokunta korosti mietinnössään kehityspoliittisesta selonteosta Demon roolia Suomen kehityspolitiikassa ja kansanedustajien osallistumisessa demokratiatukityöhön.

Anu Juvonen
toiminnanjohtaja (vs.)

2. Ohjelman tuloksellisuus

2.1. Ohjelman tavoite 1: Kumppanimaiden puolueet ovat yhteistyökykyisiä yli puoluerajojen (poliittinen järjestelmä)

Puoluerajat ylittävä, kaikkien puolueiden kanssa tehtävä demokratiatuki on tehokas tapa vahvistaa demokratisoituvien maiden monipuoluejärjestelmiä syvän demokratian juurruttamiseksi. Toimivassa monipuoluejärjestelmässä yhteiskunnallisia kysymyksiä on mahdollista ratkaista rauhanomaisella ja osallistavalla tavalla. Avoimen dialogin, kompromissien ja osallistumisen avulla voidaan ennaltaehkäistä, hallita ja ratkaista konflikteja.

Monipuoluejärjestelmän ytimessä on puolueiden välinen yhteistyö. Käymällä dialogia, kuuntelemalla muita osapuolia ja etsimällä yhteisiä ratkaisuja yhteiskunnallisiin kysymyksiin poliitikoilla on mahdollisuus paitsi edesauttaa maansa ja alueidensa kehitystä, myös vahvistaa puolueidensa painoarvoa, luotettavuutta ja läpinäkyvyyttä. Yhteistyön avulla puolueet voivat yhdessä tarttua poliittisten järjestelmiensä pullonkauloihin, jotka esimerkiksi estävät puolueiden tasavertaisen kohtelun tai haittaavat muutoin puolueiden työskentelyä.

Demon työ kaikissa ohjelmamaissa perustuu puolueiden keskinäisen yhteistyön ja vuoropuhelun tukemiseen. Kestävä rauha, vakaus ja demokratian kehittyminen edellyttävät toimivaa yhteistyötä poliitikkojen kesken mielipide-eroista huolimatta. Yhteistyö alkaa vuoropuhelulla, mikä johtaa toisen kunnioittamiseen ja kuuntelemiseen ja mahdollistaa moniäänisen politiikan.

Poliittisen järjestelmän osalta tavoitteena on, että ohjelman loputtua puolueilla on luottamuksellinen ja vakiintunut tila yhteistyölle. Vuonna 2016 Myanmarissa valmisteltiin ensimmäistä pysyvää osavaltiotason monipuoluefoorumia Shanin osavaltioon. Valmistelutyössä tärkeää on luottamuksellisten suhteiden luominen paikallisiin puolueisiin. Tunisiassa perustettiin vuonna 2016 pysyvä monipuoluefoorumi CDPP. Foorumissa kokoontuvat kaikki puolueet, joilla on parlamentissa yli kolme paikkaa. Edustus on korkeatasoista, sillä osallistujat kuuluvat puoluehallituksiin ja heistä kolme on myös kansanedustajia. Samaan aikaan kun foorumi mahdollistaa monipuolueyhteistyön, sen avulla puolueet voivat tulevaisuudessa vaikuttaa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin teemoihin ja edistää yhteistyössä tehtyjä poliittisia linjauksia. Tarkemmat tiedot monipuoluefoorumeista ovat maakohtaisissa osioissa 3.1 ja 3.2.

2.2. Ohjelman tavoite 2: Kumppanimaiden puolueilla on paremmat mahdollisuudet toimia tasa-arvoisesti ja edustuksellisesti (puoluetoimijat sekä poliittinen kulttuuri)

Demokratian tila on usein suoraan verrannollinen puoluejärjestelmän tilaan. Monissa uusissa demokratioissa puolueorganisaatiot ovat heikkoja, huonosti johdettuja tai johtajakeskeisiä, korruptoituneita ja kykenemättömiä aktiiviseen vuoropuheluun äänestäjiensä kanssa vaalien välillä. Puolueita ja niiden ideologioita on vaikea erottaa toisistaan ja monilta poliittisilta puolueilta puuttuu kunnollinen poliittinen ohjelma ja sanoma. Puolueilla ei ole niille olennaista kansanliikkeen luonnetta, jos niiltä puuttuu yhteys paikallistasolle ja äänestäjiin eli ne eivät ole edustuksellisia. Demokratia, eli kansanvalta, ei tällöin toteudu. Toimivassa demokratiassa kaikki ryhmät tuntevat, että niiden ääntä kuullaan ja se painaa päätöksenteossa. Minkä tahansa ryhmän jättäminen päätöksenteon ulkopuolelle kasvattaa konfliktin mahdollisuutta.

Demokratiatuella lisätään puoluetoimijoiden ja puolueiden kapasiteettia paitsi demokratian peruskysymyksistä, vuoropuhelusta ja politiikan teosta myös ohjelmallisuudesta ja strategisesta suunnittelusta. Naisten ja nuorten osallistumista vahvistetaan tukemalla heidän osaamistaan ja vaikuttamalla valtaapitävien – usein vanhempien miesten – asenteisiin.

Demon ohjelmassa tavoitellaan siis sitä, että naiset, nuoret ja vähemmistöt ovat tasavertaisia osallistujia puolueissa, ja kaikki puoluetoimijat tukevat tätä ajatusta. Puolueiden toimijat puolueorganisaation eri tasoilla ovat aktiivisessa vuorovaikutuksessa ja paikallistason näkemykset kanavoituvat päätöksentekoon. Lisäksi tavoitteena ovat yhteisten ja demokraattisten sääntöjen mukaisesti toimivat avoimet ja vastuulliset puolueet, joita pyörittävät osaavat poliitikot. Vain näin voidaan varmistaa aito edustuksellinen demokratia.

Myanmarin ja Tunisian politiikkakoulujen osalta poliitikkojen ja kansalaisten välisen yhteistyön lisääntymisen osalta kerättiin baseline-tietoja, joihin ohjelman tavoitteiden etenemistä verrataan: Myanmarissa 11 % haastatelluista puolueiden edustajista ilmaisi tekevänsä yhteistyötä muiden puolueiden kanssa kuukausittain, Tunisiassa vastaava luku oli 48%. Myös puolueiden ohjelmien ja julkaisujen osalta saatiin baseline-tietoja siitä, kuinka paljon ne huomioivat kansalaisten ja äänestäjien näkökulmia. Kyselyihin osallistui yhteensä 97 henkilöä.

Sambiassa 65% koulutetuista kunnallispoliitikoista, naisehdokkaista ja näiden kampanjapäälliköistä sanoi tietotaitonsa tasa-arvoisemmasta politiikanteosta lisääntyneen. Maakohtaisessa osiossa laajemmin analysoitu vaalitulos naiskunnanvaltuutettujen osalta Demon hankealueilla osoitti kuitenkin 37% laskua naisten osuudessa. Koko maan osalta naisvaltuutettujen määrä kuitenkin nousi. Tuloksiin vaikuttaneita syitä analysoidaan niin ikään tarkemmin maakohtaisessa osiossa 3.3.

3. Ohjelman maakohtaiset tavoitteet ja tulokset

3.1. Myanmar – Myanmarin politiikkakoulu

3.1.1. Myanmarin toimintaympäristö 2016

Sambiassa 65% koulutetuista kunnallispoliitikoista, naisehdokkaista ja näiden kampanjapäälliköistä sanoi tietotaitonsa tasa-arvoisemmasta politiikanteosta lisääntyneen. Maakohtaisessa osiossa laajemmin analysoitu vaalitulos naiskunnanvaltuutettujen osalta Demon hankealueilla osoitti kuitenkin 37% laskua naisten osuudessa. Koko maan osalta naisvaltuutettujen määrä kuitenkin nousi. Tuloksiin vaikuttaneita syitä analysoidaan niin ikään tarkemmin maakohtaisessa osiossa 3.3.

Vuosi 2016 alkoi Myanmarissa edellisvuoden historiallisten vaalien jälkeisen hallituksen nimittämisellä. Käytännössä prosessi kesti viisi kuukautta, sillä uusi hallitus nimitettiin vasta maaliskuun puolivälissä, mutta oli demokraattisin prosessi maassa viiteenkymmeneen vuoteen. Vaalit ylivoimaisesti voittanut National League for Democracy (NLD) sai hallitukseen enemmistön, vaikka perustuslaki takaa armeijalle vallan sisäministeriössä, puolustusministeriössä sekä rajavallvonnan ministeriössä – samoin kuin neljänneksen parlamentin edustajapaikoista. Koko transitioprosessia värittää edelleen vahvasti armeijan ja siviilihallinnon välinen suhde.

NLD:n osalta hierarkia on osoittautunut melko selkeäksi: koska Aung San Suu Kyin nimittäminen presidentiksi olisi ollut perustuslain vastaista, puolue takasi hänelle suuren vallan nimittämällä hänet sekä ulkoministeriksi, presidentin kanslian ministeriksi että valtiosihteeriksi. Presidenttinä toimii Htin Kyaw, mutta käytännössä NLD:n johtajana toimiva Aung San Suu Kyi on itse ilmoittanut käyttävänsä suurinta valtaa hallituksessa ja Myanmarissa. Valtiosihteerin onkin vastannut Myanmarin ulkosuhteista ja tapasi vuoden 2016 aikana maailman merkittävimmät johtajat Obamasta Kiinan presidenttiin. Toiveet Aung San Suu Kyin mahdollisuuksista muuttaa Myanmarin yhteiskuntajärjestelmää ovat olleet korkealla, mutta konkreettiset muutokset odotettuja hitaampia.

Uuden hallituksen tärkeimpiä tehtäviä on ollut rauhanprosessin jatkaminen. Elokuussa järjestettiin ns. uuden vuosituuhannen Panglong -konferenssi, jonka pohjalta luotiin tiekartta kansalliseen sovintoon ja rauhaan, jatkona marraskuussa 2015 sovitulle viralliselle aselevolle useiden etnisten aseellisten ryhmien ja armeijan välillä. Kolme aseellista etnistä ryhmää pysyttelee edelleen rauhanprosessin ulkopuolella ja joillain alueilla, kuten Kachinin ja Shanin osavaltioissa ja toisaalta Rakhinen osavaltiossa, konfliktit jopa eskaloituivat vuoden 2016 aikana. Suurta kansainvälistäkin huomiota saanut konflikti Rakhinen osavaltiossa kärjistyi armeijan ja rohingya -väestöryhmän välillä vain viikkoja sen jälkeen, kun YK ja Myanmarin hallitus olivat nimittäneet YK:n entisen pääsihteerin Kofi Annanin vetämään Rakhinen tilannetta seuraavaa puolueetonta kansainvälistä tarkkailijakomissiota. Rakhinen, mutta myös muiden alueiden konfliktien ratkaisu on avainasemassa Myanmarin demokratian ja kehityksen kannalta ja rauhanprosessit ehdottomasti NLD:n tärkein haaste vastaisuudessaakin. Monilla alueilla hallitus on tukenut vahvasti kansallisen dialogin edistämistä ja rauhanprosessiin liittyviä koulutuksia eri etnisille ryhmille. Haasteena on, että Tatmadaw (Myanmarin armeija) ja NLD eivät jaa samaa käsitystä rauhanprosessin kulusta ja lukuisat aseelliset yhteenotot maassa jatkuvat.

Demokratisoitumisprosessin osalta yksi merkittävä prosessi liittyy hallinnon ja vallan hajauttamiseen. Jo

vuonna 1947 laaditun alkuperäisen Burman itsenäistymisprosessiin liittyneen Panglongin sopimuksen mukaan federalismia on syytä kehittää etnisesti hyvin moninaisessa maassa, jotta kansalaisten osallisuus ja oikeudet saataisiin taattua. Toisaalta osavaltiot ovat infrastruktuuriltaan pitkän sotilasvallan jälkeen hyvin heikkoja ja niiden kapasiteetti ja resurssit eivät riitä kansalaisten perusoikeuksista huolehtimiseen. Myös muun muassa luonnonvarojen hallintaan ja hyödyntämiseen liittyvät kysymykset ovat etnisten ryhmien oikeuksien ohella merkittäviä kysymyksiä, joihin hallituksen tulisi löytää vastauksia – ja joiden osalta vuonna 2016 ei vielä juurikaan edetty.

Economist Intelligence Unitin julkaisemassa demokratia-indeksissä Myanmar on maailman maiden joukossa sijalla 113/167. Vaikka sijoitus on parantunut, arvioiden mukaan maan demokratiakehityksen avainkysymys, rauhanprosessi, on edelleen kesken ja sen edistyminen määrittää paljon esimerkiksi armeijan roolin kasvua tai toisaalta vähenemistä tulevaisuudessa.

3.1.2. Demon työn tavoitteet 2016–2020 ja tulokset 2016

Myanmarin politiikkakoulun ensimmäinen varsinainen hankevaihe puolentoista vuoden pilottivaiheen jälkeen alkoi vuonna 2016. Hankkeen konsortiokumppanit Demo ja NIMD suunnittelivat edellisen vuoden aikana viisivuotisen ohjelman, jonka taustalla on muutosteorioiden kolmella eri tasolla (tiivistettynä):

- Poliittisen järjestelmän taso: jos puolueet tapaavat yli puoluerajojen säännöllisesti ja muodostavat keskinäisen luottamuksen ilmapiirin vuoropuhelun hengessä, muodostuu toimintaympäristö, jossa monipuolueyhteistyö ja yhteinen politiikan tekeminen on mahdollista
- Poliittisten toimijoiden taso: jos puoluejohtajat oppivat uusia taitoja eri alojen sisällöistä ja poliitikanteosta, vahvistavat vuoropuheluaan eri ihmisryhmien ja äänestäjien kanssa, ja puolueet tekevät ohjelmallista työtä ja niihin perustuvaa politiikkaa, vahvistuu sekä puolueiden kapasiteetti että legitimitetti demokraattisina toimijoina
- Poliittinen kulttuuri: jos puolueiden välillä vahvistetaan keskinäistä luottamusta, puolueet ymmärtävät kansalaisyhteiskunnan tarpeita ja toisaalta nuoret, naiset sekä muut aliedustetut ryhmät otetaan vahvemmin mukaan puolueiden toimintaan ja politiikan tekemiseen, vahvistuu inklusiivinen demokratia sekä lopulta myös kaikki ihmisryhmät huomioiva politiikka

Näihin muutosteorioihin pohjautuen ohjelmalle asetettiin tavoitteet ja määritettiin odotetut tulokset kolmella tasolla. Tavoitteenasettelu liittyi laajempaan suunnittelu- ja seurantaprosessin kehittämiseen sekä Demossa että NIMD:ssä. Tavoitteiden indikaattorien osalta tehtiin vuonna 2016 baseline-kartoitus, jonka tiedot on koottu toimintakertomuksen liitetaulukkoon.

Poliittisen järjestelmän muutoksen osalta tavoitteena on, että ohjelman loputtua puolueilla on luottamuksellinen ja institutionalisoitunut tila yhteistyölle. Tätä arvioidaan sekä laadullisesti (puolueiden kokemus suotuisa toimintaympäristö) että määrällisesti (olemassa olevien monipuoluefoorumien määrä ja relevanssi). Odotettuina tuloksina on lisääntynyt luottamus ja tuntemus puolueiden välillä sekä konkreettiset yhteistyössä tehdyt poliittiset aloitteet.

Vuonna 2016 Demon tuen avulla Myanmarissa valmisteltiin ensimmäistä pysyvää osavaltiotason monipuoluefoorumia Shanin osavaltioon. Osavaltio on Myanmarin suurin ja hyvin monimuotoinen. Etniset konfliktit alueella ovat jopa lisääntyneet vuoden 2015 jälkeen. Toisaalta juuri dialogiin perustuvan monipuolueyhteistyön voi olettaa tuovan toivottua vakautta ja omalta osaltaan vaikuttavan pysyvämmän rauhan saavuttamiseen alueella, jossa puolueiden väliset ristiriidat elävät vahvoina. Valmistelutyössä tärkeää on luottamuksellisten suhteiden luominen paikallisiin puolueisiin. Tähän politiikkakoululla on neutraalina toimijana edellytykset. Shanin osavaltion puolueiden osalta tätä luottamusta rakennettiin vuonna 2016 siten, että vuoden kolmesta laajasta politiikkakoulun kurssista kaksi pidettiin eri puolilla Shanin osavaltiota. Näin puolueille tuli tutuksi politiikkakoulun toiminta. Hyvä pohja monipuolueyhteistyölle tuli paitsi koulutusten teemoina myös käytännössä puolueiden edustajien opiskellessa yhdessä neljän viikon ajan. Vuoden lopulla saatiin pääpuolueiden lisäksi myös kansalliselta vaalikomissiolta ja Shanin osavaltion pääministeriltä tuki monipuoluefoorumien kehittämiseen. Poliitiikkakoulun henkilöstöä myös koulutettiin monipuoluefoorumien perustamiseen ja fasilitointiin liittyen.

Yksi vuoden aikana saatu oppi oli se, että monipuoluefoorumien perustaminen Myanmarin kaltaiseen maahan vaatii paljon aikaa. Monipuolueyhteistyö on vielä hyvin uutta ja erityisesti Shanin osavaltiossa jatkuneet etniset konfliktit ovat edelleen aiheuttaneet jännitteitä puolueidenkin välillä. Toimiminen Shanin osavaltiossa on siis haastavaa, ja riski konfliktien eskaloitumisesta alueella on todellinen. Toisaalta politiikkakoulu on alueella yksi harvoista neutraaleista toimijoista, jonka on mahdollista saada puolueet toimimaan yhdessä. Siksi on olennaista, että vaikka pysyvän monipuoluefoorumien osalta konkreettisiin tapaamisiin – ja sitä kautta tuloksiin, kuten puolueiden yhteisiin julkilausumiin tai aloitteisiin ei vielä päästy vuoden 2016 aikana, Demo ja NIMD jatkavat työskentelyä alueella.

Puoluetoimijoiden kapasiteetin vahvistamisen osalta Myanmarin politiikkakoulun tavoitteena on, että puoluetoimijat edustavat kansalaisten näkemyksiä. Tätä arvioidaan mm. sillä, miten kannattajien ja kansalaisten näkemyksiä on reflektoitu puolueiden tuottamissa ohjelmadokumenteissa. Myös maatoimiston kapasiteetin vahvistamista seurataan.

Odotettuina tuloksina on puoluetoimijoiden kapasiteetin vahvistuminen kansalaisten ja kannattajien näkemysten huomioimisessa, demokratian peruskäsitteiden hallitsemisessa sekä politiikka-aloitteiden tekemisessä. Pitkällä aikavälillä odotetaan myös, että osavaltiotason kansanedustajien osaaminen politiikka- ja lakialoitteiden käsittelyssä on kasvanut.

Näiden tavoitteiden ja tulosten saavuttamiseksi tärkein toimintamuoto vuonna 2016 oli politiikkakoulun kurssit sekä alumnien jatkokoulutus. Poliitiikkakoulun neliviikkoisia peruskursseja järjestettiin yhteensä kolme: kaksi Shanin osavaltion poliitikoille (Shan East ja Shan North) sekä yksi Kayinin osavaltion poliitikoille. Yhteensä 52 poliitikkoa (32 miestä ja 20 naista) 20 puolueesta sai yli 250 tuntia koulutusta liittyen mm. poliittisiin teorioihin, demokratian peruskäsitteisiin, federalismiin, politiikka-aloitteiden tekemiseen, puolueiden ohjelmatyöhön, puolueiden väliseen yhteistyöhön, kampanjointiin sekä puheiden pitämiseen. Kaikilla kursseilla oli myös maavertailuja ja Shan East -ryhmän kurssilla Tunisian politiikkakoulun johtaja Ahmed Driss koulutti demokratian perusteista ja Pohjois-Afrikan demokratisoitumisprosesseista vertaisoppimisen hengessä. Myös erityisteemoja, kuten ympäristö- ja huumepolitiikka, oli vahvasti esillä eri kursseilla.

Osallistujamääriä voidaan pitää melko hyvin siihen nähden, että politiikkakoulun kurssit ovat sekä pituudeltaan että sisällöltään vaativia ja poliitikkojen täytyy panostaa osallistumiseensa paljon – keskimääräistä kansainvälisten järjestöjen tarjoamaa demokratiatukikoulutusta enemmän. Puolueet ehdottavat kukin omalta alueeltaan osallistujia ja politiikkakoulu haastattelee suurimman osan ehdokkaista, jotta voitaisiin varmistua henkilöiden motivaatiosta ja sitoutuneisuudesta pitkäköön koulutukseen.

Poliittisen kulttuurin muutoksen osalta Myanmarin politiikkakoulun tavoitteena on, että Myanmarin osavaltioissa toimivat puolueet ovat halukkaita tekemään yhteistyötä hyvän vuorovaikutuksen ja luottamuksen

hengessä. Tätä seurataan sillä, miten usein puoluetoimijat ovat konkreettisesti vuorovaikutuksessa keskenään ja myös kansalaisyhteiskunnan kanssa. Odotettuina tuloksina kulttuurin muutoksen osalta ovat luottamuksen parantuminen sekä puolueiden sisäisen inklusiivisuuden vahvistuminen, erityisesti nuorten ja naisten osallistumisen vahvistumisen kautta.

Myanmarin politiikkakoulun peruskurssi järjestettiin itäisen Shanin osavaltion poliitikoille lokakuussa

Alumniyön avulla politiikkakoulu pyrkii syventämään poliittisen kulttuurin muutosta. Tätä muutosta pyritään mittaamaan poliitikkojen ja kansalaisten välisen yhteistyön lisääntymisen osalta kerättiin baseline-tietoja, joihin ohjelman tuloksia verrataan: Myanmarissa 11 % haastatelluista puolueiden edustajista ilmaisi tekevänsä yhteistyötä muiden puolueiden kanssa kuukausittain ja 23% kansalaisyhteiskunnan edustajien kanssa. Myös naisten ja nuorten näkemyksiä poliittisen osallistumisensa mahdollisuuksista tullaan seuraamaan jatkossa: nyt haastatelluista alumninaisista jopa 70% sanoi osallistuvansa puolueensa päätöksentekoon, 30% jopa merkittävässä määrin.

Vuonna 2016 järjestettiin kaksi kaikille politiikkakoulun alumneille avointa jatkokoulutusviikonloppua. Osallistujien joukossa oli lukuisia osavaltiotason parlamentaarikkoja ja ministereitä, yhteensä lähes 100 osallistujaa. Toisen koulutuksen teemana oli konfliktin jälkeinen monipuoluedialogi, ja kouluttajina toimivat Sri Lankan National Peace Councilin johtaja Jehan Perera sekä entinen kristillisdemokraattien kansanedustaja Kathleen Ferrier Hollannista. Toisen alumnitapaamisen teemana oli poliittisen puheen valmistelu ja pitäminen ja kouluttajina toimivat mm. Demon hallituksen jäsen ja Vasemmistoliiton kansanedustaja Silvia Modig sekä pro-bonona viestintätoimisto Ellun Kanojen Ville Tuominen.

Haasteina Myanmarin politiikkakoulun osalta vuonna 2016 voidaan pitää sitä, että kurssien järjestäminen, kouluttaminen ja puoluesuhteiden ylläpitäminen vaativat paljon aikaa ja työtä. Poliitiikkakoulun henkilöstöresursseja on kasvatettava vuoden 2017 aikana, jotta työskentelyyn kasvavan alumnijoukon ja uusien kurssilaisten kanssa riittäisi aikaa. Samaan aikaan kuitenkin monipuoluefoorumien pystyttäminen sekä mm. seurantatiedon kerääminen ja analysointia vie resursseja.

Tarkemmat seurantatiedot ovat toimintakertomuksen liitetaulukossa.

3.2. Tunisia – Tunisian politiikkakoulu

3.2.1. Tunisian toimintaympäristö 2016

Viisi vuotta vallankumouksen jälkeen Tunisiaa pidetään edelleen arabikevään harvinaisena onnistujana, vaikka myös Tunisian poliittinen tilanne on epävakaa. Erityisesti poliittisten reformien hitaus, köyhyys, työttömyys – erityisesti nuorisotyöttömyys, alueellinen epätasa-arvo ja korruptio ovat edelleen ongelmia, jotka ovat aiheuttaneet tyytymättömyyttä ja myös poliittisten ääri liikkeiden kannatuksen nousua. Arabibarometrin 2016 mukaan 86 prosenttia tunisialaisista kannattaa edelleen demokratiaa. Siitä huolimatta tunisialaiset muodostavat suurimman yksittäisen ulkomaisten terroristitaistelijoiden ryhmän Syyriassa, Irakissa ja Libyassa, mikä aiheuttaa kiristymistä myös Tunisian turvallisuustilanteessa.

Tunisian poliittinen toimintaympäristö vuonna 2016 oli epävakaa ja siihen vaikuttivat erityisesti hallituskriisi keuhalla ja uuden pääministerin Chahedin ja hänen hallituksensa nimittäminen elokuussa. Nykyisessä hallituksessa on viisi ministeriä, jotka ovat Demon ja NIMDin ohjelman politiikkakoulun alumneja. Aiempi pääministeri Habib Essidin hallitus ehti olla vallassa vain 18 kuukautta. Tunisian monipuoluejärjestelmä syntyi vallankumouksen jälkeen vuonna 2012 ja sen jälkeen on syntynyt monia uusia puolueita. Puolueet ovat edelleen hauraita erityisesti niiden sisäisten rakenteiden ja säädösten kannalta. Erityisesti valtapuolue Nidaa Tounes on sisäisesti jakautunut ainakin kolmeen blokkiin, eikä sillä ole selkeätä ajatusta politiikasta, jota se haluaisi toteuttaa. Myös politiikkokojen kapasiteettien vahvistamiseksi on edelleen tarvetta, jotta he pystyisivät aidosti tekemään strategista suunnittelua puolueissaan. Puolueiden välinen yhteistyö on sekä oppositio- että valtapuolueiden välillä ollut mahdollista ja on vahvistunut etenkin Nobelin rauhanpalkinnon julkistamisen jälkeen, mutta dialogi on edelleen haurasta ja altista poliittisen ilmapiirin kiristymiselle.

Economist Intelligence Unitin demokratia-indeksissä Tunisia on pudonnut 12 paikkaa edellisestä vuodesta ja on tutkittujen maiden joukossa sijalla 69/167. Tämä johtuu tutkijoiden mukaan erityisesti huonosti edenneestä talouskehityksestä, mikä rajoittaa erityisesti nuorten tulevaisuuden perspektiiviä ja uskoa demokratiakehityksen hyviin vaikutuksiin.

3.2.2. Demon työn tavoitteet 2016–2020 ja tulokset 2016:

Tunisian politiikkakoulun toinen hankevaihe alkoi vuonna 2016. Hankkeen konsortiokumppanit Demo, NIMD ja tunisialainen CEMI suunnittelivat edellisen vuoden aikana viisivuotisen ohjelman, jonka taustalla on muutosteoriat kolmella eri tasolla (tiivistettynä):

- Poliittisen järjestelmän taso: jos puolueet tapaavat yli puoluerajojen säännöllisesti ja muodostavat keskinäisen luottamuksen ilmanpiiriin vuoropuhelun hengessä monipuoluedemokratia vahvistuu
- Poliittisten toimijoiden taso: jos puolue toimijat oppivat uusia taitoja eri alojen sisällöistä ja politiikanteosta, vahvistavat vuoropuheluaan eri ihmisryhmien ja äänestäjiensä kanssa, ja puolueet tekevät ohjelmallista työtä ja niihin perustuvaa politiikkaa, vahvistuu puolueiden kapasiteetti sekä legitimizeetti demokraattisina toimijoina
- Poliittinen kulttuuri: jos nuoret naiset ja miehet sekä naiset sekä muut aliedustetut ryhmät otetaan vahvemmin mukaan puolueiden toimintaan ja politiikan tekemiseen, vahvistuu inklusiivinen demokratia sekä lopulta myös kaikki ihmisryhmät huomioiva politiikka

Näihin muutosteorioihin pohjautuen Tunisian politiikkakoulun ohjelmalle asetettiin myös kolmelle tasolle tavoitteet ja odotetut tulokset. Tavoitteenasettelu liittyi laajempaan suunnittelu- ja seurantaprosessin kehittämiseen sekä Demossa että NIMDissä. Tavoitteiden indikaattorien osalta tehtiin vuonna 2016 baseline-kartoitus, jonka tiedot on koottu toimintakertomuksen liitetäulukkaan.

Poliittisen järjestelmän muutoksen osalta tavoitteena on, että ohjelman loputtua puolueilla on luottamuksellinen ja institutionalisoitunut yhteistyön tila. Tätä arvioidaan sekä laadullisesti (puolueiden kokemus suotuisa toimintaympäristö) että määrällisesti (olemassa olevien monipuoluefoorumien määrä ja relevanssi). Odotettuina tuloksina on lisääntynyt luottamus ja tuntemus puolueiden välillä sekä konkreettisten, yhteistyössä tehtyjen aloitteiden luominen.

Tunisiassa perustettiin vuonna 2016 pysyvä monipuoluefoorumi CDDP. Foorumissa kokoontuvat kaikki puolueet, joilla on parlamentissa yli kolme paikkaa. Edustus on korkeatasoista, sillä mukana on puoluehallitusten edustajat, joista muun muassa kolme on kansanedustajia. Samaan aikaan kun foorumi toimii monipuolueyhteistyön areenana, puolueet voivat tulevaisuudessa vaikuttaa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin teemoihin ja edistää yhteistyössä tehtyjä poliittisia aloitteita foorumin kautta. Vuonna 2016 foorumissa käytiin esimerkiksi maan hallinnon desentralisaatioon liittyvää keskustelua sekä keskustelua vaalilain uudistamisesta, mikä voisi johtaa kauan suunnitteilla olleiden alue/kunnallisvaalien järjestämiseen. Foorumilla on merkittävä rooli yhteiskunnallisessa keskustelussa, sillä se on Tunisiassa ainoa laatuaan ja Demon ja NIMDin kumppanin CEMIn kykyä fasilitoida prosessia arvostetaan puolueiden keskuudessa. Foorumi kokoontui vuonna 2016 kahdeksan kertaa.

Puoluetoimijoiden kapasiteetin vahvistamisen osalta Tunisian politiikkakoulun tavoitteena on, että puoluetoimijat edustavat kansalaisten näkemyksiä. Tätä arvioidaan mm. sillä, miten kannattajien ja kansalaisten näkemyksiä on reflektoitu puolueiden tuottamissa ohjelmadokumenteissa ja sillä, kuinka moni puolue perustaa aloitteensa omaan ohjelmaansa. Myös kumppanin kapasiteetin vahvistamista seurataan. Odotettuina tuloksina on puoluetoimijoiden kapasiteetin vahvistuminen kansalaisten ja kannattajien näkemysten huomioimisessa, demokratian peruskäsitteiden hallitsemisessa sekä politiikka-aloitteiden tekemisessä. Myös puolueiden ohjelmallisen työn odotetaan kehittyvän hankkeen aikana. Näiden tavoitteiden ja tulosten saavuttamiseksi tärkein toimintamuoto vuonna 2016 oli politiikkakoulun kurssit sekä alumnien jatkokoulutus, sekä puolueiden strategia- ja ohjelmatyön tukeminen.

Tunisian politiikkakoululaisia vierailulla eduskunnassa joulukuussa

Niin sanottuja ensimmäisen tason politiikkakoulun koulutuksia järjestettiin seitsemän ja toisen tason politiikkakoulusta jo valmistuneiden alumnien jatkokoulutuksia kuusi. Ensimmäisen tason kurssille osallistui 45 poliitikkoa eri puolueista (25 miestä ja 20 naista). Poliitiikkakoulun kurssin eri koulutuspäivien aiheina olivat muun muassa johdatus valtionhallintoon ja poliittisiin järjestelmiin etenkin Tunisiassa, paikallishallinto, politiikan ja etiikan suhde, ihmisoikeudet ja perustuslaki erityisesti Tunisian tulevan perustuslakituomioistuimen näkökulmasta, viestintä politiikassa, puheiden ja kannanottojen kirjoittaminen ja pitäminen, oma poliittinen identiteetti, vaikuttaminen ja yhteistyö yli puoluerajojen, tasa-arvo ja sukupuolivaikutusten arviointi, osallistava budjetointi sekä kampanjointi ja mielipidemittaukset. Lisäksi politiikkakoulun sessioissa painotetaan luottamuksen rakentamista eri puolueista tulevien osallistujien välille ja erilaisten näkökantojen hyväksymistä. Poliitiikkakoulusta valmistuville alumneille järjestettiin joulukuussa valmistujaisseremonia ja parhaimmin suoriutuneet yhdeksän opiskelijaa (jokainen eri puolueesta) pääsivät Suomeen opintomatkalle tutustumaan suomalaiseen poliittiseen järjestelmään ja puolueisiin vertaisoppimisen hengessä. Yhteensä 29 poliitikkoa sai diplomit politiikkakoulun suorittamisesta. Tämä vaatii muun muassa jatkuvaa osallistumista ja tehtävien suorittamista ja kokeiden läpäisemistä tietyin arvosanoin, loput osallistujat saivat todistuksen politiikkakouluun osallistumisesta.

Vuonna 2016 panostettiin erityisesti politiikkakoulusta valmistuneiden alumnien kanssa tehtävään työhön, jotta he jatkavat omalta osaltaan jo synnytetyn keskinäisen luottamuksen ylläpitoa – tästä syntyi niin sanottu toisen vaiheen politiikkakoulu. Toisen vaiheen politiikkakoulu lanseerattiin keväällä 2016 ja siihen osallistui 27 poliitikkoa (19 miestä ja 8 naista). Kurssin aiheina olivat muun muassa politiikkalinjausten valmistelu, toimeenpano ja seuranta ja arviointi, politiikkalinjauksiin vaikuttaminen, puolueen sisäinen demokratia, puheiden pitäminen ja laajemmin mielipidevaikuttaminen muun muassa sosiaalisessa mediassa.

Lisäksi ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi järjestettiin yhdeksän poliittisista väittelytilaisuutta ja neljä ”couscous politique”-tapaamista, joissa luotiin tila eri puolueiden edustajille keskustella ja väitellä vapaamuotoisesti haastaen samalla muun muassa ministereitä ajankohtaisista asioista heidän vastuualueillaan. Näissäkin tilaisuuksissa vahvistettiin puolueiden rauhanomaista dialogia ja yhteistyötä. Jokaiseen debattiin osallistui noin 60 poliitikkoa. Alustajina toimi muun muassa ministereitä ja aiheet vaihtelivat korruption vastaisesta taistelusta sosiaalidemokraattisten puolueiden mahdolliseen yhdistymiseen ja eri ministereiden vastuualueiden ajankohtaisiin aiheisiin (muun muassa talous ja työllisyys). Toimintamuotona debaattit edistävät lisäksi eri poliittisten toimijoiden vastuullisuutta puolueille ja myös laajemmin äänestäjille. Poliittisissa couscouseissa taas jokaisella kerralla osallistujia oli reilu kolmekymmentä poliitikkoa ja alustajina toimi myös eri vastuualueiden ministereitä. Sekä debaattit että politiikka-couscousit herättivät laajasti myös median kiinnostusta. CEMIn mukaan myös ministereiden oma kiinnostus politiikkakoulua kohtaan lisääntyi.

Puolueiden strategia- ja ohjelmatyön tukemiseksi lanseerattiin työkalu, ja strategiatyön kehittämiseksi järjestettiin yksi suunnittelusessio toukokuussa, jossa oli läsnä 10 eri puoluetta ja yli 70 osallistujaa. Työtä jatkettiin pitkin vuotta, mutta erityisesti kesän hallituskriisi hidasti strategia- ja ohjelmatyötä, sillä korkean tason poliitikot olivat kiireisiä neuvotteluissa. Tämä työ saadaan päätökseen alkuvuonna 2017.

Poliittisen kulttuurin muutoksen osalta Tunisian politiikkakoulun tavoitteena on, että Tunisian puolueet ovat halukkaita tekemään yhteistyötä hyvän vuorovaikutuksen ja luottamuksen hengessä. Tätä seurataan sillä, miten usein puolue toimijat ovat konkreettisesti vuorovaikutuksessa keskenään ja myös kansalaisyhteiskunnan kanssa. Odotettuina tuloksina kulttuurin muutoksen osalta ovat luottamuksen parantuminen sekä puolueiden sisäisen inklusiivisuuden vahvistuminen, erityisesti naisten osallistumisen vahvistumisen ja osallistumismahdollisuuksien kehittämisen kautta.

Tätä työtä syvennettiin vuonna 2016 aloitetulla systemaattisella alumnityöllä, jolloin jo syntynyttä eri puolueiden jäsenten välistä luottamusta, yhteishenkeä ja yhteistyötä pystytään vaalimaan jatkossakin. Syksyllä 2016 baseline-tutkimusta tehdessä tuli esiin mielenkiintoinen ilmiö, joka kertonee politiikkakouluun osallistuneiden lisääntyneestä yhteistyöstä muiden puolueiden ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Muutaman kuukauden politiikkakouluun ensimmäiseen vaiheeseen osallistuneiden vastauksien mukaan 52 prosenttia työskentelee yhteistyössä muiden puolueiden kanssa harvemmin kuin kerran kuussa, kun taas politiikkakoulun toiseen vaiheeseen osallistuvista politiikkakoulun alumneista enää vain 12 prosenttia vastasi työskentelevänsä harvemmin kuin kerran kuussa yli puoluerajojen. Lisäksi myös kansalaisyhteiskunnan ja kansalaisten kanssa tapahtuvan kommunikaation voi nähdä politiikkakoulun työn perusteella lisääntyvän, sillä ensimmäiseen vaiheeseen osallistuvat politiikkakoululaisista 48 prosenttia vastasi kommunikoivansa harvemmin kuin kerran kuussa kansalaisyhteiskunnan kanssa, kun taas alumneista vain 11 prosenttia vastasi kommunikoivansa harvemmin kuin kerran kuussa. Nämä tiedot ovat pohjana tavoitetasolla vuodelta 2016 ja uusi tutkimus tehdään vuonna 2018.

Puolueiden inklusiivisuutta vahvistettiin aloittamalla vuonna 2016 myös gender-koulutusmoduuli, joka järjestettiin kolme kertaa. Näihin moduuleihin osallistui 34 poliitikkoa (19 miestä ja 15 naista). Teemoina koulutuseroilla olivat muun muassa sukupuoli- ja tasa-arvoasiat käsitteinä, sukupuolivaikutusten arviointi (esimerkiksi budjetti) ja sukupuolisensitiivinen politiikka kaikilla tasoilla, erityisesti politiikkalinjausten valmistelussa. Myös politiikkakouluun osallistuneiden naisten aikomusta asettua ehdolle vaaleissa on alettu seurata ja 2016 osallistuneista 27 prosenttia ilmoitti politiikkakoulua käytyään aikovansa asettua ehdolle paikallisvaaleissa – tätä lukua seurataan vuoden 2017 aikana.

Tunisian politiikkakoulu järjesti syyskuussa kolmipäiväisen alueellisen seminaarin ”The Parliamentary Institution in the Arab countries”. Seminaariin osallistui tutkijoita, kansanedustajia ja kansalaisyhteiskunnan edustajia Tunisiasta, Algeriasta, Marokosta, Libyasta ja Egyptistä. Aiheina kolmipäiväisessä seminaarissa olivat muun muassa parlamenttien rakenteet ja toiminta etenkin lainsäädännön, budjettikontrollin ja korruption vastai-

sen työn osalta, yhteistyö kansalaisyhteiskunnan kanssa ja naisten poliittisen osallistumisen vahvistaminen. Seminaari sain paljon kiitosta osallistujilta, jotka arvostivat erityisesti mahdollisuutta vaihtaa ideoita ja jakaa parhaita käytäntöjä.

Haasteena Tunisian politiikkakoulun osalta vuonna 2016 voidaan pitää Tunisian hallituskriisin aiheuttamaa viivästymistä erityisesti puolueiden strategiatyön kehittämiseksi sekä monipuoluefoorumille, jonka tapaamisia jouduttiin kesällä siirtämään korkea tason puolue-edustajien ollessa kiireisiä. Poliittikkakoulujen toimintaan tämä ei vaikuttanut.

Tarkemmat seurantatiedot ovat toimintakertomuksen liitetaulukossa.

3.3. Sambia – Naisten poliittisen osallistumisen vahvistaminen

3.3.1. Sambian toimintaympäristö 2016

Vuosi 2016 oli Sambian poliittisen toimintaympäristön kannalta mielenkiintoinen, sillä maassa järjestettiin elokuussa viidet vaalit samaan aikaan. Yleisvaaleissa valittiin maalle presidentti, kansanedustajat, kunnanvaltuutetut ja pormestarit sekä lisäksi järjestettiin kansanäänestys perustuslain lisäosasta. Rekisteröityjä äänestäjiä oli noin 6,7 miljoonaa (49,6 % miehiä ja 50,4 % naisia) ja äänestysprosentiksi muodostui 56,5.

Koko vaalivuotta kuvasivat tulehtuneet suhteet erityisesti valtapuolue Patriotic Frontin (PF) ja oppositiopuolue United Party for National Developmentin (UPND) välillä. Vaalikampanjointi jäädettiin heinäkuussa kymmeneksi päiväksi yhden henkilön kuoltua yhteenotoissa. Demon kumppanijärjestö Zambia National Women's Lobby raportoi myös useiden naisehdokkaiden kokeneen väkivaltaa kampanjoinnin aikana – ja poliittisen väkivallan pelko onkin yhtenä syynä siihen, miksi monet naiset eivät asetu ehdolle vaaleissa. Lisäksi mediakenttä oli hyvin jakautunut ja puolueellinen, mikä sai kritiikkiä kansainvälisiltä vaalitarkkailijoilta.

Vaaleja väritti erityisesti sukupuolten tasa-arvon osalta vuoden alussa voimaan tullut perustuslain muutos, jonka mukaan poliittisten puolueiden ehdokkailla kaikilla tasoilla tulee olla todistus 12 vuoden koulunkäynnistä. Tämä muutos vaikeutti erityisesti maaseudun naisten osallistumista vaaleihin. Ehdokkaita karsi myös keskusvaalilautakunnan (Election Commission of Zambia) määräämät ehdokasmaksut, jotka vaihtelivat 75 dollarista jopa 750 dollariin parlamenttiehdokkaiden kohdalla. Parlamenttivaaleissa oli ehdokkaina naisia 106 ja miehiä 545 ja kunnanvaltuustoihin ehdolla oli 425 naista ja yli 4000 miestä. Kunnanvaltuutettujen osalta naisehdokkaita ja lopulta valittujakin oli maanlaajuisesti enemmän kuin edellisissä vuoden 2011 vaaleissa. Ehdokasasettelun osalta raportoitiin kuitenkin monissa vaalipiireissä korruptiota ja myös puolueiden asettamat ehdokasmaksut olivat monille naisille liian korkeita. Tämä siitä huolimatta, että jotkut puolueet olivat luvanneet panostaa tasa-arvoon, ja mm. istuva presidentti esitti juuri ennen ehdokasasettelun päättymistä, että Patriotic Front pyrkii nostamaan naisehdokkaiden määrän 40 prosenttiin. Tähän puolue ei yltänyt.

Patriotic Front -puolueen istuva presidentti Edgar Lungu nousi täpärästi presidenttivaalien voittajaksi saaden 50,4 prosenttia äänistä. Pääoppositiipuolueen United Party for National Developmentin ehdokas Hakainde Hichilema sai 47,6 prosenttia äänistä. Ainoa naisehdokas Forum for Democracy and Developmentin (FDD) Edith Nawakwi sai vain 0,65 prosenttia äänistä, mikä oli kuitenkin kolmanneksi eniten kaikista ehdokkaista.

Oppositio puolue UPND syytti vilpistä ääntenlaskennassa ja haastoi Patriotic Frontin oikeuteen vaalituloksesta. Myös yksittäisten edustajien voittoja haastettiin eri vaalipiireissä. Ääntenlaskenta oli hidasta ja vaalituloksen julkistaminen kesti kauan, mutta yleisesti ottaen kansainväliset vaalitarkkailijat pitivät vaaleja rehellisinä. Edgar Lungu vannoi presidentinvalansa syyskuussa. Kansanäänestyksen tulos perustuslain lisäosien hyväksymisestä hylättiin, sillä vaadittu 50 prosentin äänikynnys ei ylittynyt tässä vaalissa.

Parlamenttivaaleissa PF otti niukan voiton UPND:sta saavuttaen enemmistön parlamentissa. UPND taas nosti paikkamääräänsä huomattavasti syrjäyttäen aikaisemman pääoppositiipuolueen Movement for Multiparty Democracyn (MMD) nousten suurimmaksi oppositiopuolueeksi. MMD:n paikkamäärä tippui 55:stä kolmeen. Naisten määrä parlamentissa nousi hieman ja on nyt korkein Sambian historiassa (26 paikkaa eli noin 16,7 %). Kuntatasolla valittujen naisten määrä nousi niin ikään maanlaajuisesti: valittuja on nyt 125, kun vuoden 2011 vaalien osalta luku oli 83. Myös suurempi määrä naisia oli ehdolla (2016: 425, 2011: 350). Lisäksi presidentti nimitti 10 naisministeriä (hallituksessa 30 ministeriä), ja hänen varapresidenttinään jatkaa Inonge Wina. Kunta-tasolla maa jakautui edelleen vahvasti PF:n hallitsemiin alueisiin ja UPND:n hallitsemiin alueisiin.

Economist Intelligence Unitin demokratiaindeksissä Sambia putosi vuonna 2016 kategoriasta "puutteellinen demokratia" ("flawed democracy") kategoriaan "demokratian ja muun valtiomuodon risteymä" ("hybrid regime") johtuen juuri vaalikampanjoinnissa ilmenneestä hallituspuolueen suosimisesta mediassa ja ylipää-tään vaalien aikaan ilmenneistä epäselvyyksistä opposition ja hallituspuolueen välillä. Demokratialistauksessa Sambia oli sijalla 77/167.

3.3.2. Demon työn tavoitteet 2016–2018 ja tulokset 2016

Sambian naisten poliittista osallistumista vahvistavan hankkeen toinen vaihe alkoi vuonna 2016. Hanketta toteuttaa paikallinen naisjärjestö Zambia National Women´s Lobby (ZNWL).

Hankkeen tavoitteena on, että sukupuolten tasa-arvo on lisääntynyt paikallispolitiikassa kuntatasolla. Tätä seurataan sekä kunnallistason ehdokkaiden ja valittujen määrän avulla. Odotettuina tuloksina on naispoliitikkojen osaamisen kasvaminen, puolueiden tasa-arvo-ohjelmien syntyminen sekä vahvistunut naisten puoluerajat ylittävä yhteistyö. Alun perin mukana olevia kuntia oli 5, mutta vaalien jälkeen maantieteellisiä painopisteitä hieman muutettiin ja kokonaisuudessaan hankkeen tavoitetta edistetään nyt 8 kunnassa – ja puolueiden osalta kansallisella tasolla.

Hankkeen toimenpiteet naispoliitikkojen kapasiteettien vahvistamiseksi keskittyivät vuonna 2016 erityisesti vaaleihin ja ZNWL koulutti niin ehdokkaiksi pyrkiviä naisia (83), ehdokkaita (70 – 16.5 prosenttia kaikista ehdokkaista) kuin heidän kampanjapäälliköitäänkin (153). 65 prosenttia koulutuksiin osallistuneista koki osaamisensa nousseen hyvälle tasolle. Lisäksi ehdokkaille tarjottiin kampanjointimateriaaleja. ZNWL teki myös paljon vaikuttamistyötä sen eteen, että puolueet valitsisivat naisia ehdolle vaaleissa. Ehdokasasettelun valmistuttua kesä-heinäkuussa, ZNWL tuki erityisesti uusia ehdokkaita, joista monet olivat nuoria ja kokemattomia. Nuorille tarjottiin mm. mentorisuhteita aiempien kunnanvaltuutettujen kanssa.

Uusi vaatimus ehdokkaiden 12 vuoden koulutuksesta vaikeutti naisten osallistumista vaaleihin Demon ja ZNWL:n hankkeen toiminta-alueilla. Erityisesti kolmessa hankkeen viidestä kunnasta jo valitut naisvaltuutetut eivät voineet asettua uudelleen ehdolle. Myös ehdokkaiksi asettautumismaksut sekä puolueille että vaalikomissiolle nousivat, mikä hankaloitti monien naisten osallistumista. Puolueet ilmoittivat ehdokkaistaan myöhään, jotkut jopa samana päivänä kun keskusvaalikomissiolle tuli ilmoittautua, ja tämä tietysti heikensi ZNWL:n mahdollisuuksia kouluttaa ja tukea ehdokkaiksi pyrkiviä naisia. Monelta osin naiset myös raportoivat haasteista rekisteröitymisessään ja korruptiosta. Nämä syyt johtivat siihen, että Lusakaa lukuun ottamatta, naisehdokkaiden ja valittujen naisten määrä laski kaikissa hankekunnissa, vaikka muuten se koko maassa nousi hieman. Vaalituloksesta johtuen Demo ja ZNWL päättivät siirtyä toimimaan myös uusilla alueilla, joissa useamman puolueen naisia valittiin kunnanvaltuustoon. Näin hankkeen monipuolueyhteistyötä edistävä näkökulma

voidaan jatkossa huomioida. Toisaalta kunnissa, joihin ei valittu yhtään tai vain yksi naisvaltuutettu, jatke-
taan kuitenkin edelleen pienimuotoista tukea aktiivisille naispoliitikoille.

ZNWL oli hyvin aktiivinen toimija vaalityössä paitsi ennen vaaleja, myös niiden aikana ja jälkeen. ZNWL:n
jäsenet tarkkailivat vaaleja 59 kunnassa ja ZNWL myös tuotti vaaleista muiden rahoittajiensa tuella tasa-ar-
voanalyysin, joka julkaistiin joulukuussa.

Puoluetasolla oli tarkoitus edistää puolueiden tasa-arvo-ohjelmien suunnittelua, mutta vaalien vaatiman
huomion vuoksi työssä edettiin vasta aivan loppuvuodesta. Joulukuussa järjestetty puoluekoulutus toimi
lähtölaukauksena tasa-arvo-ohjelmien luonnosten teolle, ja ZNWL jatkaa tätä työtä vuonna 2017 tukemalla
ohjelmien valmistumista puoluekohtaisesti.

Yhdistyksen puheenjohtaja Eva Biaudet vieraili Sambianssa kesäkuussa

Hankkeessa naisten puoluerajat ylittävän yhteistyön vahvistamiseksi hankkeelle perustettu puolueiden nais-
järjestöistä koottu ohjausryhmä jatkoi kokoontumisia kooten kansallisella tasolla kaikki relevantit poliittiset
puolueet yhteen. Vaikka poliittinen tilanne oli muuten vaalivuonna erittäin polarisoitunut, ei tämä vaikutta-
nut ohjausryhmän toimintaan. Kokouksiin osallistuneet naiset kertoivat puoluerajat ylittävän yhteistyön ole-
van tärkeää, sillä se tarjoaa tilaisuuden jakaa kokemuksia, informaatiota ja ideoita – sekä moraalista tukea
ja keinoja, joilla puuttua naispoliitikkojen kohtaamiin syrjiviin rakenteisiin ja väkivaltaan. Valtakunnan tasolla
naispoliitikot tekivät muun muassa yhteisen kannanoton, jossa he tuomitsivat vaaliväkivallan yli puoluerajo-
jen. Myös kuntatasolla naiset jatkoivat kokoontumista puoluerajat ylittäviin tapaamisiin – myös vaalien alla.
Tämä todettiin erittäin hyväksi toimintamalliksi, mitä jatketaan myös tulevana hankevuonna.

Haasteita tavoitteiden saavuttamiseksi olivat erityisesti jo mainittu uusi vuoden alusta voimaantullut 12
vuoden koulutuksen vaatimus ehdokkailta, jolloin useat jo hankkeessa koulutetut eivät voineetkaan tulla
valituiksi ehdokkaiksi, nousseet ehdokasmaksut niin puolueissa kuin vaalilautakunnassa, ehdokasrekiste-
röinnissä ilmenneet ongelmat, korruptio ja lisääntynyt väkivalta poliittisen tilanteen polarisoiduttua. Lisäksi
Sambian vaalit ovat erittäin kaupallistuneet ja vaalikampanjat ovat kalliita – myös tämä vaikeutti naisten
poliittista osallistumista. Näin ollen osalla hankealueilla valittujen naiskunnanvaltuutettujen määrä tippui ja
Demo ja ZNWL joutuivat fokuoimaan hankkeen toimintoja uudelleen vaalien jälkeen. Uudet alueet valittiin
vaalien jälkeen ja näillä alueilla tehtiin alustavat kartoitukset hankkeen jatkuvuuden turvaamiseksi vuonna
2017.

Tarkemmat seurantatiedot ovat toimintakertomuksen liitetaulukossa.

3.4. Sri Lanka - Nuorten poliitikkojen monipuolueyhteistyö

3.4.1. Sri Lankan toimintaympäristö 2016

Economist Intelligence Unitin demokriatiindeksissä Sri Lanka oli tutkittujen maiden joukossa sijalla 66/167 nousten muutaman sijan edellisestä vuodesta. 2015 vaalien jälkeen istuvan presidentti Rajapaksan haastaja Sirisena voitti kaikkien yllätykseksi vaalit. Vaalilupaukset sisälsivät useita reformeja ja muun muassa perustuslain uudistamisen. Perustuslain uudistamisprosessi jatkuikin vuonna 2016, mutta tätä kirjoittaessa sen on pysähdyksissä muun muassa presidentin valtakysymyksiin liittyen. Kansalaisyhteiskunnan toimintaympäristö laajeni vallan vaihtuessa ja samoin media on saanut toimia vapaammin. Monet vaaleissa nousseet asiat, kuten maiden palautus tamilitaustaiselle siviiliväestölle armeijan hallusta ovat vielä kesken. Kansainvälinen yhteisö vaatii edelleen kattavamman sisällissodan jälkeisen sovintoprosessiin läpikäymistä, ja ulkomaisten asiantuntijoiden roolia on korostettu – jota taas maan hallinto ei halua.

3.4.2. Demon työn tavoitteet 2016 ja tulokset 2016

Vuonna 2016 Demolla ei ollut Sri Lankassa varsinaista hankesuunnitelmaa, koska määrärahaileikkausten vuoksi alun perin suunnitella ollut hanketta ei voitu jatkaa. Yhteistyötä paikallisen kumppanin One-Text-Initiativen (OTI) kanssa haluttiin pitää yllä ja samalla vahvistaa vuoden 2015 aikana synnytetyn nuorten poliitikkojen monipuolueverkoston (SLYD) toimintaa. Alkuvaiheessa olevan Sri Lankan kontekstissa varsin ainutlaatuisen monipuolueverkoston kannalta on kriittistä, että sen toimintaa tuetaan, jotta rooli ja toimintamallit vakiintuisivat.

Vuodelta 2015 siirtyneiden varojen myötä SLYD kokoontui 2 kertaa ja sen itsensä valitsema task force kahdesti. Demon ja paikalliskumppani OTI:n hanke on historiallinen, sillä koskaan aiemmin 14 parlamenttipuolueen nuoret eivät ole sitoutuneet monipuolueyhteistyöhön. Syyskuussa SLYD:n ja useiden ministeriöiden sekä armeijan edustajien välille järjestettiin vuoropuhelu, joka oli ensimmäinen laatuaan. Sri Lankalla on erittäin tärkeää pitää esillä myös naiskiintiöt, joita ilman naisten kansalais- ja poliittisten oikeuksien tukeminen on hankalaa ellei mahdotonta, naisten poliittisen osallistumisen ollessa erittäin vähäistä.

Lokakuussa kuusi nuorta suomalaista kansanedustajaa ja kaksi avustajaa (Katja Hänninen (vas), Antti Kurvinen (kesk), Mats Löfström (r), Saara-Sofia Sirén (kok), Ville Tavio (ps), Ozan Yanar (vihr), Evamaria Kyllästinen (kd) ja Elisa Gebhard (sd)) osallistuivat vuoropuhelu- ja koulutus työpajaan Sri Lankalla. Osallistujat pitivät koulutuksia SLYD:lle ja osallistuivat vuoropuheluun antaen vertaistukea Sri Lankan kollegoilleen. SLYD:n jäsenet pitivät yhteistyötä ja suomalaisten kansanedustajien sitoutumista työhön erittäin merkittävänä.

Demon sihteeristö työsti myös ns. concept noten Sri Lankan EU-Delegaation EIDHR-rahoitushakuun, jotta työmme OTI:n kanssa saisi jatkoa. Suunniteltu hanke tukee aluetason aliedustettujen ryhmien monipuoluedi-

alogia. Valikoiduimme concept noten perusteella jatkoon, ja varsinaista hakemusta työstettiin alkuvuonna 2017.

3.5. Mosambik – Parlamenttien roolin vahvistaminen luonnonvarojen hallinnassa

3.5.1. Mosambikin toimintaympäristö 2016

Mosambikissa on käytännössä kolmen puolueen muodostama monipuoluejärjestelmä, vaikka valtapuolue Frelimo on ollut vallassa maan itsenäistymisestä lähtien ja pääoppositiipuolue Renamo on jälleen konfliktissa sen kanssa. Vuonna 1992 näiden kahden poliittisen liikkeen välille solmittu rauhansopimus rakoili pahasti vuodesta 2012 alkaen, ja uusi rauhansopimus solmittiin vuonna 2014. Tästä huolimatta Renamo on jatkanut aseellisia hyökkäyksiä mm. valtion rakennuksia vastaan ja Frelimon johtama armeija taas kiristänyt otettaan Renamon tukialueilla Keski-Mosambikissa. Jälleen uudet rauhanneuvottelut käynnistyivät vuonna 2016, toistaiseksi ilman lopullisia läpimurtoja. Poliittis-sotilaallisen kriisin ratkaisuun kytkeytyy myös mahdollisia perustuslakimuutoksia, erityisesti vallan desentralisaation osalta, ja kansainvälisellä tuella käytävien rauhanneuvottelujen ennustetaan jatkuvan vaikeina.

Taloukasvusta pitkään nauttinutta Mosambikia on kohdannut vuonna 2016 kasvun raju heikkeneminen, johon on vaikuttanut mm. raaka-aineiden, kuten öljyn, maailmanmarkkinahintojen lasku sekä julkisen velan nopea kasvu ja toki myös poliittinen kriisi. Vuoden 2016 huhtikuussa tuli ilmi edellisen hallituksen mittavat valtion lainatakuut kolmelle yritykselle, joista hallitus teki päätöksen ilman parlamentin hyväksyntää. Tämä johti paitsi poliittisen kriisin syventymiseen myös Mosambikin kansainvälisten tukijoiden ja lainoittajien tuen jäädyttämiseen toistaiseksi, mistä taas seurauksena inflaatio ja meticalin arvon romahtaminen.

Mosambikista viimeisen vuosikymmenen aikana löydetyt mittavat luonnonvarannot ovat poliittisen tilanteen, valtion taloushallinnon puutteiden ja korruption johdosta iso kysymysmerkki maalle. Luonnonvaroista saatavien tulojen tasaiseen jakautumiseen kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi ja mittavan köyhyyden vähentämiseksi liittyy paljon haasteita. Ns. luonnonvarakiroukseen yksi apu on kansallisen lainsäädännön lisäksi kansainväliset sopimukset ja Mosambik liittyikin jo vuonna 2009 kansainväliseen Extractive Industries Transparency Initiative -aloitteeseen (EITI), joka perustettiin luonnonvaratulojen läpinäkyvyyden lisäämiseksi. Tämä ei kuitenkaan vielä riitä läpinäkyvyyden ja hyötyjen tasaisemman jakautumisen edistämiseksi. Mosambikin väestöstä lähes puolet elää edelleen äärimmäisessä köyhyydessä ja eriarvoistuminen on syventynyt.

Luonnonvarojen hyötyjen tasaisemmassa jakautumisessa on paikallisella lainsäädännöllä ja lakien toimeenpanolla merkittävä rooli. Parlamentit sekä kansallisella tasolla että provinssien tasolla voivat edistää tarkoituksenmukaisen lainsäädännön kehittämistä ja seurata myös yritysten toimintaa. Tämä edellyttää parlamentaarikkojen kapasiteetin vahvistamista yli puoluerajojen.

3.5.2. Demon työ vuonna 2016

Demo voitti vuonna 2016 ulkoministeriön tarjouskilpailuun konsortiohankkeella yhdessä mosambikilaisen monipuoluedemokratiajärjestö Instituto Moçambicano para Democracia Multipartidária (IMD) sekä hollantilaisen NIMDin kanssa liittyen parlamentin roolin vahvistamiseen luonnonvarojen ja erityisesti kaivannaisteollisuuden valvonnassa. Hanke nimeltä ”Improving oversight in Mozambique’s governance” on osa Suomen kahdenvälistä maaohjelmaa Mosambikin kanssa ja se jatkuu vuoden 2019 loppuun. Hankkeen tavoitteena on, että Mosambikin parlamentaarikot kansallisella tasolla ja kolmessa provinssissa valvovat aktiivisesti luonnonvarojen hyödyntämistä ja ovat päättäneet luonnonvarojen käyttöön liittyvästä lainsäädännöstä.

Ministeri Mykkänen allekirjoitti hankkeen rahoituspäätöksen joulukuussa 2016, joten vuoden 2016 aikana ei toteutettu muita toimintoja kuin hankkeen lähtötasokartoitus (baseline). Tutkimuksen aikana selvisi muun muassa, että kaivannaisteollisuuteen liittyviä lakeja on 11, mutta aloitteet eivät ole tulleet parlamentilta vaan hallitukselta. Tarkoituksena onkin vastaisuudessa vahvistaa parlamentin roolia ja seurata mahdollisia lainsäädäntöön liittyviä muutoksia ja niiden ihmisoikeusperustaisuutta. Myös kansalaisyhteiskunnan osallistumista lainsäädännön kehittämiseen seurataan, tähän mennessä 25% kansalaisjärjestöistä katsoo, että he ovat olleet osallisena tai kuultavina lainsäädäntöprosesseissa.

4. Kehityskasvatus, vaikuttaminen ja ohjelmasta tiedottaminen

Demon kehityskasvatuksen, viestinnän ja vaikuttamistyön ensisijainen tavoite on parantaa suomalaisten puolueitoimijoiden tietämystä demokratian ja monipuoluejärjestelmän roolista kansainvälisessä kehityksessä. Ohjelmasta tiedottaminen kasvattaa kohdeyleisön tuntemusta Demon työstä kumppanimaissa ja vahvistaa Demon asemaa tuloksia aikaan saavana, vastuullisena toimijana.

Kehityskasvatuksen ja vaikuttamisen pohjan muodostavat hyvät suhteet jäsenpuolueisiin ja niiden erityisjärjestöihin. Vuonna 2016 puheenjohtaja ja toiminnanjohtaja tapasivat kaikki eduskuntaryhmät ja keskustelivat Demon institutionaalista asemasta sekä ulkoministeriön ohjelmarahoituksesta ja sen osana Demon oma- rahoitustilanteesta. Keskustelujen perusteella voidaan sanoa, että eduskuntaryhmien tuki Demon työlle on vakaata.

Kevään aikana vaikuttamistyön ja viestinnän suunnittelija (sekä osin toiminnanjohtaja) tapasi kaikkien poliittisten nuorisojärjestöjen johtotasoa. Tapaamisten tarkoituksena oli perehdyttää nuorisojärjestöjen johtoa Demon työhön ja rahoitustilanteeseen sekä keskustella Demon ja UNDP:n yhteisestä nuorisopoliitikoille suunnatusta kehityspoliittisesta vaikuttajaohjelmasta.

Vuodelle 2016 suunniteltu vaikuttajaohjelma siirtyi kuitenkin myöhempään ajankohtaan UNDP:n toiveesta tilanteessa, jossa ulkoministeriö oli jo luvannut tukea ohjelmaa rahallisesti.

Eduskunnan kanssa tehtävä yhteistyö jatkui vilkkaana. Keväällä Demo osallistui ensimmäistä kertaa ohjelmaa tuottavana tahona eduskunnan ns. Maailmanpankki -seminaariin, johon kutsutaan vuosittain 30-40 parlamentaarikkoa tai parlamentin työntekijää kehittyvistä maista vertaisoppimisen hengessä. Seminaarin teemaksi oli valittu tasa-arvo parlamenteissa ja Demo esitteli poliittisen tasa-arvon ja puolueiden välisen yhteistyön edistämiseen keskittyvää toimintaansa ja veti lyhyen koulutuksen aiheesta. Mukana tilaisuudessa oli mm. Demon hallituksen jäsen Saara-Sofia Sirén (kok).

Syyskuussa Demo järjesti yhteistyössä eduskunnan kansainvälisen osaston kanssa kansainvälisen demokraatiapäivän seminaarin, jonka aiheena oli kansanedustajien osallistuminen demokratiaa edistävään työhön. Seminaarin avasi toinen varapuhemies Arto Satonen (kok), puheen piti ihmisoikeus- ja demokratiasuurlähettiläs Rauno Merisaari ja paneelissa kansanedustajat Maria Guzenina (sd), Aino-Kaisa Pekonen (vas) ja Simon Elo (ps) keskustelivat demokratian edistämisestä omassa työssään.

Nuorten kansanedustajien verkosto on pitkään ollut kiinnostunut mahdollisuudesta osallistua Demon työhön ja lokakuussa verkoston kautta kuusi kansanedustajaa ja kaksi avustajaa (Katja Hänninen (vas), Antti Kurvinen (kesk), Mats Löfström (r), Saara-Sofia Sirén, Ville Tavio (ps), Ozan Yanar (vihr), Evamaria Kyllästinen (kd) ja Elisa Gebhard (sd)) osallistuivat vuoropuhelu- ja koulutus työpajaan Sri Lankalla. Lisäksi joulukuussa Yanar ja Petri Honkonen (kesk) tapasivat Tunisian politiikkakoulun delegaation Helsingissä.

Demon hallituksen jäsenistä Eva Biaudet vieraili Sambiassa tutustumassa Demon ohjelmaan ja kouluttamassa paikallisia naispoliitikkoja kesäkuussa ja Silvia Modig Myanmarissa joulukuussa. Ulkoministeriön pyynnöstä Demo järjesti suomalaisen naiskansanedustajan osallistumisen UN Womenin tukemaan arabimaiden kansanedustajien konferenssiin helmikuussa. Matkalle valikoitui Päivi Räsänen (kd).

Jäsenpuolueiden edustajat olivat esillä myös Demon ja Kehyksen paneelikeskustelussa Maailma Kylässä -festivaalilla toukokuussa ja Demon omassa keskustelussa Porin SuomiAreenalla heinäkuussa. Maailma kylässä -festivaalin paneelissa (noin 150 kuulijaa) europarlamentaarikot Liisa Jaakonsaari (sd) ja Merja Kyllönen (vas) sekä kansanedustajat Pekka Haavisto (vihr), Eva Biaudet, Simon Elo, Saara Sofia Sirén, Antero Laukkanen (kd) ja Katri Kulmuni (kesk) keskustelivat siitä, kenellä on vastuu globaalien oikeudenmukaisuuden edistämistä. Toisessa keskustelussa Demon puheenjohtaja Eva Biaudet johti asiantuntijakeskustelua Myanmarin demokratiakehityksestä (noin 100 kuulijaa).

SuomiAreenalla uusi ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Kai Mykkänen (kok) sekä kansanedustajat Eva Biaudet, Antti Kaikkonen (kesk), Antero Laukkanen, Silvia Modig, Ville Niinistö (vihr), Antti Rinne (sd) ja Veera

Ruoho (ps) keskustelivat eduskuntatutkimuksen keskuksen erikoistutkija Mari K. Niemen johdolla aiheesta ”Onko demokratialla tulevaisuutta?” (noin 200 kuulijaa).

SuomiArenassa keskusteltiin demokratian tulevaisuudesta

Näiden yleisötilaisuuksien ohella Demon henkilökunta kävi syyskauden aikana pitämässä kutsusta puheenvuoron tai koulutuksen Vihreiden nuorten ja opiskelijoiden väentapaamisessa Tampereella (20 kuulijaa), Demarinuorten kesäpäivillä Vihdissä (15) ja 110-vuotisjuhlia edeltäneessä syysseminaarissa (50) sekä Eurooppanuorten Linnaseminaarissa Haikossa (60).

Demon työryhmätoimintaa jatkettiin yksittäisinä teemakohtaisina tapaamisina. Vuoden aikana järjestettiin tapaamisen koskien Tunisiaa, Sambiaa ja Myanmaria. Tapaamisiin osallistui puolueaktiivien lisäksi ulkoministeriön, lähetystöjen ja Demon Myanmarin toimiston henkilökuntaa.

Vaikuttamistyön keskeisenä tuloksena ulkoasiainvaliokunta korosti mietinnössään Suomen kehityspoliittisesta selonteosta Demon roolia demokratiakehityksen tukijana ja tärkeänä kaistana kansanedustajien osallistumisessa tähän työhön. Lausunto annettiin samasta selonteosta myös ympäristövaliokunnassa ja myöhemmin UaV:lle valtion talousarviosta vuodelle 2017 koskien ulkoasiainministeriön hallinnonala.

Vaikuttamistyön osana on Demosta on pyydetty lukuisia lausuntoja UM:n hallinnonalaan liittyviin toimintoihin, muun muassa relevantteihin maaohjelmiin ja suurlähettiläiden strategisiin suunnitelmiin. Lisäksi onpidetty yhteyttä UM:n virkamiehiin, erityisesti kehityspoliittisen osaston ja kansalaisyhteiskuntayksikön johtoon ja lisäksi tavattiin ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Lenita Toivakka. Tätä työtä ovat tukeneet erityisesti Demon hallituksen kansanedustajajäsenet. Vaikuttamistyössä keskeisiä verkostoja ovat Kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistys Kehys ja Brysselissä European Partnership for Democracy, joiden molempien hallituksessa Demo on.

Demo osallistui myös ulkoministeriön rauhanvälityksen koordinaatioryhmän toimintaan ja lisäksi jatkoimme jäsenyyttä Suomen 1325 -verkostossa ja maailma.net -yhdistyksessä. Demo osallistui kutsusta SYL:n kehitysyhteistyön uudistamistyöryhmään.

Ohjelmasta tiedottamisen pääkanavat ovat Demon nettisivut sekä Facebook ja Twitter. Nettisivuilla julkaistiin uutta sisältöä aiempaa harvemmin, mikä johti kokonaiskäynneissä 28 % laskuun. Sosiaalisen median kanavien seuraajamäärät kuitenkin kasvoivat Twitterissä 45 prosentilla ja Facebookissa 20,5 prosentilla. Puolueiden kolumnin julkaisuun mahdollisuuden käyttö seitsemän kahdeksasta puolueesta ja kuusi kirjoittajista oli kansanedustajia. Demon uutiskirje lähetettiin vuoden aikana kuudesti. Mediaosumia oli vuoden aikana 22, näistä puoluemedioissa viisi ja Demon sihteeristön kirjoittamia 3.

Numerojen valossa tarkasteltuna vuonna 2016 tavoitteisiin päästiin sosiaalisen median suhteen. Tähän vaikutti keskeisesti UNDP:n ja Demon vaikuttajaohjelman siirtyminen. Tämän vuoksi vuonna 2016 ei ollut nuorisopoliitikoille suunnattua ohjelmaa, jotka ovat yleensä olleet erityisen näkyviä puolueiden ja niiden järjestöjen kanavissa. Ilman tätä ohjelmaa ei kaikkien tavoitteiden täytyminen ollut realistista.

Lisäksi 2016 voimaantulleiden määrärahaileikkausten vuoksi viestintä- ja vaikuttamistyön tavoitteita jouduttiin tarkistamaan eivätkä käytettävissä olevat resurssit olleet vielä täysin tiedossa tavoitteita määritettäessä. On myös todettava, että asetetuissa tavoitteissa perinteinen tiedottaminen korostuu turhan paljon vaikuttamistyöhön ja kehityskasvatukseen nähden. Vuoden aikana viestintäkoordinaattorin työnkuva muutettiin laajemmaksi vaikuttamistyön ja viestinnän suunnittelijan tehtäväksi, mikä vahvisti suuntausta perinteisestä tiedottamisesta kohti vaikuttamisen, kehityskasvatuksen ja viestinnän yhteistä kokonaisuutta.

Yleisellä tasolla voidaan todeta, että kehityskasvatusta, viestintää ja vaikuttamista on tehty käytössä olevien resurssien puitteissa entistä strategisemmin, keskittyen kohdennettuun ja laadukkaaseen työhön. Tämän johdosta on esimerkiksi yhteistyösuhdetta eduskuntaan pystytty strategian mukaisesti vahvistamaan, kuten myös yhteistyötä esimerkiksi UM:n alueosastojen kanssa. Vastaavasti hieman vähemmälle huomiolle on jäänyt ohjelmasta tiedottaminen ja työryhmätyöskentely. Erityisesti hyvän työn tuloksena voidaan pitää sitä, että UaV mainitsi Demon erikseen mietinnössään kehityspoliittisesta selonteosta.

Osoituksena vahvistuneista suhteista on esimerkiksi se, että Demo ja sen kumppanit huomioidaan hyvin eduskunnan kansainvälisessä työssä. Kuluneen vuoden aikana mm. Sambian kumppanimme ZNWL esitteli toimintaansa Lusakan suurlähetystössä IPU:n yleiskokoukseen osallistuneelle Suomen delegaatiolle ja eduskunnan puhemies delegaatioineen tutustui politiikkakoulun toimintaan Tunisiassa. Samoin yhteistyö Eduskuntatutkimuksen keskuksen kanssa SuomiAreenassa ja viestintätoimisto Ellun Kanojen kanssa Myanmarin politiikkakoulun koulutuksessa ovat hyviä merkkejä kiinnostuksesta Demon työhön.

5. Ohjelman kehittäminen

Demon ohjelmaa kehitettiin vuoden 2016 aikana erityisesti tulosten seurannan osalta. Demo osallistui aktiivisesti NIMDin uuden suunnittelu- ja seurantajärjestelmän kehittämiseen, joka pohjautuu toisaalta yleiseen ja toisaalta maakohtaisiin muutosteorioihin (Theory of Change). Demo suunnitteli omaa muutosteoriaansa ja samaan aikaan yhteistyössä NIMDin kanssa laati Myanmarin ja Tunisian konsortiohankkeille maakohtaiseen muutosteoriaan pohjautuvat tavoitteenasettelut indikaattoreineen. Keväällä 2016 lanseerattiin Myanmarissa ja Tunisiassa uusi suunnittelu- ja seurantamanuaali ja kehitettiin olemassa oleviin ohjelmiin sekä tavoitetason (outcome) että odotettujen tulosten (intermediate results) osalta seurantaindikaattorit. Nämä indikaattorit tuottavat tietoa sekä NIMDin että Demon ohjelmiin, ja ne on kontekstualisoitu siten, että tieto on maassa kerättävissä ja löydettävissä sekä hallittavissa. Kussakin maassa pyritään seuraamaan muutoksia poliittisen järjestelmän, puolue toimijoiden ja puolueiden kapasiteetin sekä poliittisen kulttuurin osalta. Kesän 2016 aikana kerättiin baseline-tason tietoa ennalta laadittujen indikaattorien pohjalta tavoitetasolle ja tuotettiin sekä Myanmarista että Tunisiasta kokonaisvaltaiset baseline-raportit. Vastaavat tiedot tullaan keräämään uudelleen vuonna 2018, jolloin vaikutuksista saadaan arvioita.

Demokratiatuen osalta seurantatiedon kerääminen on hyvistä järjestelmistä huolimatta osoittautunut vaikeaksi. Puolueet eivät esimerkiksi välttämättä julkaise systemaattisesti aineistoja, joita voisi sisällöllisesti analysoida. Silti molemmissa baseline-tutkimuksen maissa pyrittiin arvioimaan olemassa olevan puolueaineiston perusteella esimerkiksi sitä, miten paljon puolueiden julkaisut ja dokumentaatio reflektivat kansalaisten ja

äänestäjien näkemyksiä. Haasteellista on myös toteuttaa puolueille suunnattuja kyselyitä esimerkiksi Myanmarissa, jossa puolueiden kanssa toimittaessa on vielä edettävä hyvin varovaisesti ja kunnioitettava sekä puolueiden että paikallisviranomaisten näkemyksiä siitä, miten paljon tietoa ulkopuolisille niiden näkemyksistä ja toiminnasta on syytä antaa. Huomattavaa on myös se, että poliitikkojen osalta esimerkiksi oman osaamisen arviointi on aina suhteessa julkisuuskuvaan ja edustuksellisuuteen, joten mittauksen objektiivisuudesta saattaa joissain tapauksissa olla vaikeampi mennä takuuseen kuin tavanomaisemman kehitysyhteistyön hyödynsaajien kohdalla.

Tiedon hankinta, saatavuus ja analysointi vaativat yhteiskuntatieteellistä osaamista ja näkemystä, jota hankkeita toteuttavilla kumppaneilla tai Demon ja NIMDin Myanmarin maatoimistolla on niukasti. Koko suunnittelu- ja seurantajärjestelmän toteuttamisessa tarvitaan siis vielä jatkossakin kapasiteetin vahvistamista ja vahvaa tukea sekä Demon että NIMDin osalta. Tämän vuoksi Myanmarin maatoimistoa ja Tunisian kumppanijärjestöä koulutetaan jatkossakin tiedonkeruuseen ja analysointiin, samalla kun arvioidaan jatkuvasti seurantajärjestelmän sisältöjä. Myös Sambian kumppanijärjestöä koulutettiin vuoden aikana tavoitteen ja tulosten seurannan merkityksestä, aineiston keruusta ja raportoinnista. Kumppanijärjestön henkilökunta osallistui myös Sambian yliopiston väestötutkimuksen laitoksen järjestämälle monitoroinnin ja evaluaation kurssille.

Haasteista huolimatta Demolla on kaikista hankkeista nyt vähintään baseline-materiaalia ja tulostasolla myös seurantamateriaalia, jonka pohjalta tämänkin raportin maakohtaiset osiot sekä liite on laadittu. Vaikka tulosmateriaalin laadussa on vielä kehittämistä, vuosi osoittautui 2016 Demon historiassa tuloksellisuusjärjestelmän kehittämisen osalta merkittäväksi virstanpylvääksi, ja näitä oppeja ja mallia tullaan käyttämään myös uuden ohjelman laatimisessa vuosiksi 2018–2021.

Vuonna 2016 aloitettiin niin ikään uuden ohjelman suunnittelu vuosiksi 2018–2021 kehittämällä paitsi tuloksellisuusjärjestelmää ja siihen liittyvää ohjelmamanuaalia, myös Demon muutosteoriaa. Sambian hankkeen ollessa tulevan uuden ohjelmakauden alussa uudessa hankevaiheessa, aloitettiin kumppanin kanssa myös uuden hankevaiheen muutosteorian ja tavoitteiden laatiminen.

Vuonna 2016 Demon ohjelman kehittämiseen liittyi myös UM:n toimeksiantama evaluaatio. Kuten muidenkin 21 ohjelmatukea saavan järjestön kehitysyhteistyöohjelmat, myös Demon ohjelma on osa laajaa, ohjelmatuen rahoitusinstrumenttia koskevaa evaluaatiota. Evaluaattoreita varten kerättiin kokoon laaja aineisto vuosien 2010–2016 Demon toiminnasta (hankkeista ja ohjelmista) sekä valmisteltiin maaliskuussa 2017 toteutettava Sambian hankkeen paikan päällä tehtävää arviointia. Evaluaation referenssiryhmään osallistuu vuosina 2016–2017 Demon puolesta ohjelmajohtaja.

Ohjelman kehittämisen osalta Demo teki tiivistä yhteistyötä paitsi NIMDin, myös muiden demokratiatukijärjestöjen kanssa osana kansainvälisiä verkostoja (PPP Peer Network, European Partnership for Democracy, Global Partnership for Multiparty Democracy). Ohjelman kehittämiseen voi laskea myös yhteistyön muiden ohjelmatukea saavien järjestöjen kanssa Suomessa.

6. Demon työ kansainvälisissä verkostoissa

Demo oli edustettuna eurooppalaisten demokratiatukijärjestöjen kattojärjestön European Partnership for Democracy:n hallituksessa vuonna 2016. EPD:n työn fokuksena on vaikuttamistoiminta, tiedonjako ja yhteinen ohjelmatyö kehittyvissä demokratioissa. EPD:ssa on mukana yhteensä 14 järjestöä, joista viime vuonna mukaan jäsenyyden sai Westminster Foundation for Democracy. Vaikuttamistoimintaan liittyen merkittävä rooli EPD:lla on mm. EU:n ns. demokratiapilottimaakokeilussa. Vuoden aikana valituista maista tehtiin kansalliset demokratiaprofiilit, ja niiden perusteella tehdään EU-delegaatioiden johdolla yhdessä jäsenmaiden kanssa tarkemmat demokratiatoimintasuunnitelmat. EU:n uusi globaalistrategia julkaistiin vuonna 2016. EPD on korostanut EU:n perusarvojen mukaisesti demokratian tukemisen tärkeyttä, sillä demokratia ei ole strategiassa juurikaan esillä. Strategia korostaa kyllä demokraattisen hallinnon ja vastuullisuuden merkitystä globaalistrategian eri osa-alueilla, mutta demokratia on vesitetty epäpoliittisemmän ja byrokraattiselta kalskahtavan hyvän hallinnon konseptin taakse.

EPD:n sihteeristö käyttää hyviä verkostojaan, muun muassa tilaisuuksien järjestämisen yhteydessä, ajaessaan demokratiayhteisön laajan demokratian näkemystä Brysselin tasolla. Kesäkuussa toiminnanjohtaja osallistui Brysselissä EPD:n järjestämään pyöreän pöydän keskusteluun yhdessä EU:n ulkosuhteista vastaavien virkamiesten kanssa inklusiivisuuden tärkeydestä demokratiatuessa.

EPD:n kautta myös Demo on saanut vuoden aikana hyvin näkyvyyttä, mm. European Development Days -päivillä, jotka kokoavat tuhansittain kehityspolitiikan toimijoita vuosittain Brysseliin. Lisäksi järjestimme kumppanijärjestömme ZNWL:n puheenjohtajan Beauty Kateben mukaan Euroopan parlamentissa järjestettyyn kansainvälisen demokratiapäivän tilaisuuteen, jossa Katebe piti puheen naisten kansalais- ja poliittisten oikeuksien vahvistamisesta.

Demokratiapäivänä lanseerattiin EPD:n yhteinen julkaisu EURECS, jossa on myös osuus Demosta sekä puolueiden roolin merkityksestä kehityksessä. Julkaisu kokoaa demokratia- ja vaalituen onnistumisia EPD:n jäsenten työstä. Julkaisu on työkalupakki EU:lle, sen jäsenvaltioille ja muille demokratiatoimijoille EU:n arvojen ja politiikan mukaiseen demokratiatukityöhön.

Vuoden aikana työstettiin myös EPD:n strategia vuosille 2016–2019, sekä tarkennettu toimintasuunnitelma 2016–2017.

Kesäkuussa Norjan Utøyalla järjestettiin Political Party Peer Networkin (PPPPeer) kokous, johon osallistui yli sata kansainvälistä demokratiatukitoimijaa. Suomesta Demon sihteeristön edustajien lisäksi kokoukseen osallistuivat hallituksen varapuheenjohtaja Suvi Karhu (ps) ja UM:n demokratiatukineuvonantaja Jaakko Jakkila. PPPPeerin yhteydessä oli myös erillinen Nordic Academy, joka kokoaa pohjoismaiset demokratiatukitoimijat yhteen joka toinen vuosi.

Demo on vuodesta 2015 alkaen ollut mukana suunnittelemassa globaalin monipuolueverkoston perustamista. Global Partnership for Multiparty Democracy (GPMD) perustettiin vuonna 2016, se kokoaa yhteensä 17 toimijaa yhtä monesta maasta. Euroopasta mukana ovat Demo ja NIMD, joista NIMD:lla on GPMD:n vetovastuu. Demon toiminnanjohtaja valittiin mukaan GPMD:n kansainväliseen työryhmään, joka työstää tarkempaa suunnitelmaa toiminnalle. Toiminta tulee suuntautumaan vaikuttamistyöhön, tiedonjakoon ja mahdollisesti myös yhteisiin hankkeisiin. GPMD on merkityksellinen Demolle, sillä se mm. luo järjestöllemme aivan uudenlaisen verkoston ja vertaistuen, josta myös ammentaa mahdollisia uusia hankkeita suunnitellessa.

7. Resurssit

7.1. Henkilöstöresurssit ja henkilöstön kehittäminen

Vuosi 2016 lähti käyntiin puolta vähemmän resurssien henkilöstön suhteen, verrattuna vuoteen 2015. Kehitysrahoitusleikkausten jälkeen Demon toiminta oli vuoden alussa vain Sambiassa, Myanmarissa ja Tunisiassa. Lisäksi vaihtuvuutta aiheutti toiminnanjohtaja Tiina Kukkamaa-Bahin siirtyminen ETYJ:n demokratia- ja ihmisoikeustoimistoon yksikön päälliköksi. Helmikuussa vs. toiminnanjohtajana aloitti Anu Juvonen.

Demon voitettua, yhdessä mosambikilaisen IMD:n ja hollantilaisen NIMD:n kanssa, UM:n kahdenvälisen tuen tarjouskilpailun Mosambikin luonnonvarojen demokraattiseen hallintoon liittyen, mahdollistui ohjelmasuunnittelijan palkkaaminen. Sihteeristön henkilöresurssit vuoden lopussa olivat viisi henkilötyövuotta (toiminnanjohtaja, ohjelmajohtaja, ohjelmasuunnittelija, talous- ja hallintokoordinaattori ja vaikuttamistyön ja viestinnän suunnittelija), minkä lisäksi sihteeristössä oli harjoittelija kolmen kuukauden ajan.

Henkilöstöllä ei ole koulutusbudjettia leikkausten vuoksi, harjoittelijoita kuitenkin tuetaan osallistumaan suomalaisten kattojärjestöjen koulutuksiin, jotka eivät enää sellaisenaan sovellu muun henkilöstön tarpeisiin. Tämän vuoksi osallistuminen kansainvälisten demokratiatukitoimijoiden tilaisuuksiin, kuten PPPPeer Networkin Norjan kokoukseen pidetään tärkeänä.

7.2. Talousraportti, budjettivertailuineen

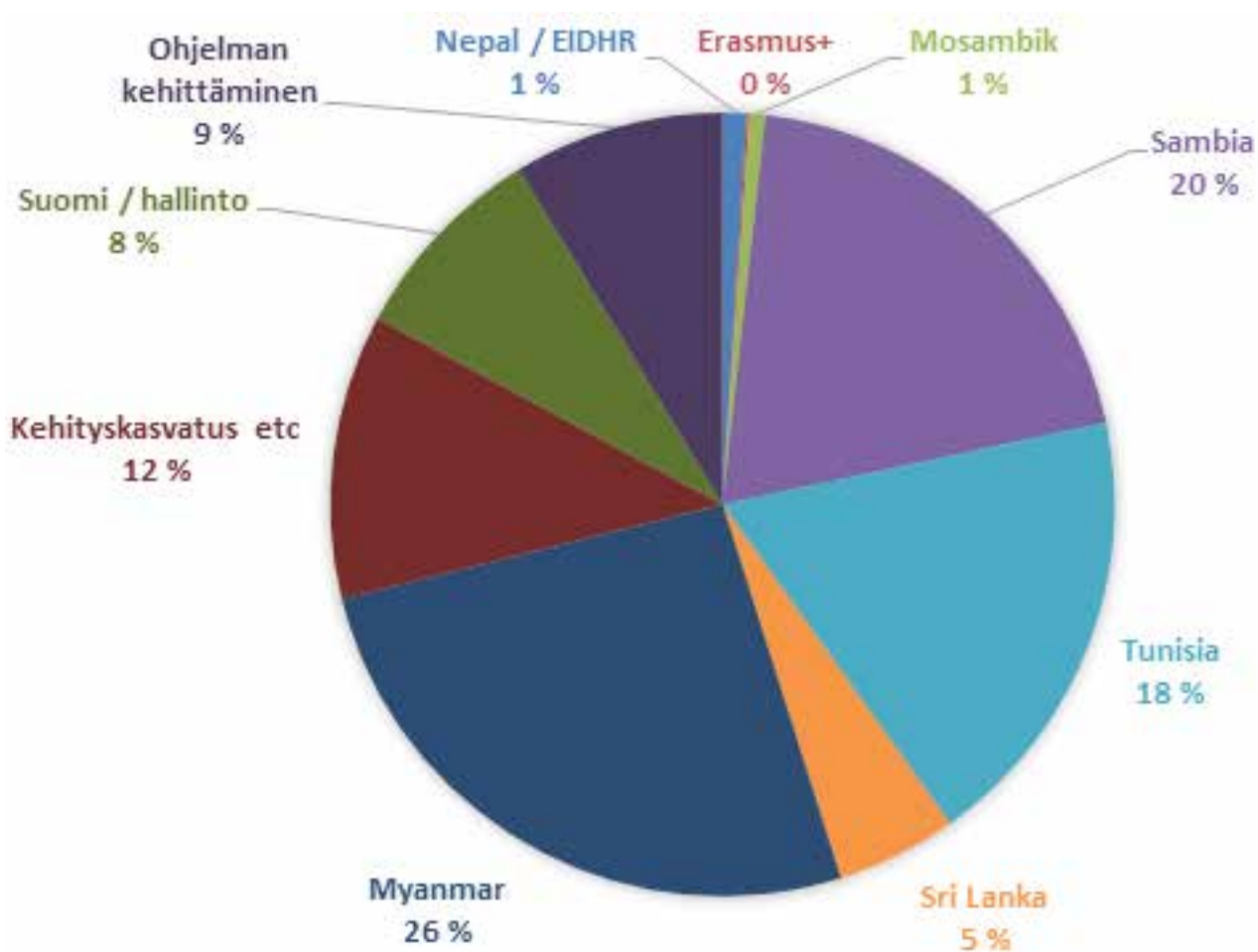
Demon toiminnan kokonaiskulut vuonna 2016 olivat n. 680 000 euroa. On huomioitava, että Suomessa maksetut henkilöstökulut on kohdennettu hankkeille. Henkilöstökulut olivat yhteensä n. 246 000 euroa (320 000 vuonna 2015).

Ulkoasiainministeriö myönsi Demolle valtionavustusta rahoituskaudelle 2016–2017 yhteensä 1 140 000 euroa. Vuoden 2016 rahoitus oli siis 570 000 euroa sekä edelliseltä vuodelta siirretyt noin 158 000 euroa.

Lisäksi Demo sai rahoitusta ulkoasiainministeriön rahoittamasta Mosambikissa alkavasta hankkeesta, mutta tämän osuus vuodelle 2016 oli vähäinen hankkeen viivästyneen aloituksen vuoksi. Muut muiden rahoittajien yhteydessä esitetyt tuotot ja kulut liittyvät päättyneiden Euroopan unionin rahoittamien hankkeiden loppumaksatuksiin.

UM:n rahoituksen ylijäämästä johtuen yhdistys pystyi pyörittämään toimintaansa myös alkuvuonna 2017. Myös ministeriön ripeä vuoden 2017 avustuksen maksatus helpotti tilannetta.

Demon varsinaista omaa varainhankintaa olivat puolueiden maksamat jäsenmaksut 10 000 euroa, joista talousarvion mukaisesti 7 000 euroa kohdistettiin ulkoasiainministeriön rahoittamaan ohjelmaan ja lopuilla katettiin syntynyttä alijäämää. Jäsenmaksujen lisäksi yhdistys sai tuloja Globaalikeskuksen muilta järjestöiltä näille annetusta kopiokoneiden keskitetystä ylläpito- ja neuvontapalvelusta.

TOIMINTAKERTOMUS 2016

Puolueiden kansainvälinen demokratiayhteistyö - Demo ry